

Uttalande från Svenska kommissionen för Rättvisa och Fred (Justitia et Pax) och Europeiska Justitia et Pax Kommissionernas Samarbetsorgan (Conference of European Justice and Peace Commissions):

Ekonomi måste stå i samhällets tjänst

Vi får inte glömma att den finansiella sektorn finns till för att den ska tjäna den reala ekonomin, vars uppgift är att stå i samhällets tjänst. Samhällets uppgift är att i sin tur skydda och främja människans värdighet och välfärd.

Även om positiva tecken skymtar vid horisonten talar mycket för att den globala finansiella krisen kommer att dominera de ekonomiska, sociala och politiska landskapen också under 2013. De Europeiska Justitia et Pax Kommissionernas Samarbetsorgan, som bygger på erfarenheter från 30 europeiska länder, riktar därför en uppmaning till våra regeringar, parlament och alla politiska krafter att vidta de grundläggande förändringar som behövs för att bygga ett samhälle där all slags ekonomisk aktivitet uppfyller rättmätiga krav på rättvisa och där det gemensamma goda värnas.

Vi kan fortfarande lära av gamla misstag och bryta de mönster som under senare decennier dominerat vår verklighet. Men, vi måste då också vara beredda – både enskilt och gemensamt – att axla vårt ansvar och rikta in våra ansträngningar på att bygga upp en rättvis och uthållig livsstil. Särskilt ansvar för detta faller naturligtvis på regering och riksdag, som bör stifta lagar och skapa strukturer så att detta kan bli verklighet.

Vi får samtidigt inte glömma att den finansiella sektorn finns till för att den ska tjäna den reala ekonomin, vars uppgift är att stå i samhällets tjänst. Samhällets uppgift är att i sin tur skydda och främja människans värdighet och välfärd. Skulle detta värdesystem spegelvändas säkerställs förvisso de finansiella institutionernas framtid, men det sker på bekostnad av enskilda medborgares, familjers och kommande generationers behov och välmående.

I takt med att nya finansskandaler fortsätter att avslöjas, blir det alltmer tydligt att vi har tillåtit den finansiella sektorn att fungera på ett sätt som står över de förutsättningar och gränser som reglerar andra delar av det sociala livet. Inte desto mindre har det, när det finansiella systemet sviktat, varit samhället som har fått betala ett högt pris för det och det har blivit till en börda som har fördelats mycket ojämnt. Ett uppträdande som i många fall varit oetiskt och i några fall direkt kriminellt har rikligen belönats, medan de kostnader som det givet samhället har förts vidare ut på dem som minst klarar av att bära dem. Åtstramningar som införts av regeringar med syfte att återställa den finansiella stabiliteten har hårt drabbat de fattigaste i samhället både på nationell och internationell nivå. Resultatet är inte bara ett

inkomstbortfall, utan, vad värre är, ett sammanbrott för förtroendet för samhällets institutioner och en känsla av utanförskap som i förlängningen hotar demokratin.

Det *Påvliga rådet för Justitia et Pax* lyfter fram ”det etiska sammanbrottet på alla nivåer inom världsekonomin som nu alltmer domineras av utilitarism och materialism” som en av de främsta orsakerna bakom den ekonomiska krisen (*Towards Reforming the International Financial and Monetary Systems in the Context of a Global Public Authority*, 2011). Varje förslag till reform av ekonomin som förs fram kan bara få verklig betydelse om det riktar in sig på och tar itu med detta ”etiska sammanbrott”.

Därför utgör följande krav en miniminivå:

- I. Etiska hänsynstaganden kan inte längre ses som en fråga för den enskildes samvete, utan måste vara en integrerad del av alla beslutsprocesser på såväl individuell som kollektiv nivå;
- II. All utbildning inom ekonomiska och finansiella områden måste betona den etiska dimensionen och den påverkan av människors liv som dessa verksamheter har och understryka kravet på social rättvisa;
- III. Vårt engagemang för människans värdighet och för allas rätt till utveckling av hela människan behöver omges av en robust lagstiftning som också är utrustad med lämpliga mekanismer för att säkra dess genomförande på såväl nationell som internationell nivå.

Föga förvånande har globaliseringen av de finansiella verksamheterna lett till att röster höjts som kräver att strukturer och mekanismer för en global politisk beslutsprocess införs på det finansiella området. Det *Påvliga rådet för Justitia et Pax* argumenterar i *Towards Reforming the International Financial and Monetary Systems in the Context of a Global Public Authority* (2011) för ”ett minimum av gemensamma regler som kan styra den globala finansmarknaden som har vuxit mycket snabbare än den reala ekonomin”.

Vad som här förespråkas är inte en form av politisk beslutsprocess som omyndigförklarar människor och avlägsnar dem från den politiska processen genom att beslutsfattandet flyttas bort ännu längre från dem. I stället handlar det om en modell för en politisk beslutsprocess med klara gränser, som uppfyller kraven på solidaritet och subsidiaritet. Följs subsidiaritetsprincipen skulle internationella institutioner bara ingripa när det är nödvändigt att bistå stater med att ta itu med frågor de inte kan lösa själva.

Många av de största utmaningarna som stater i dag ställs inför hamnar inom denna kategori, i synnerhet transnationella brott, klimatförändringar, svält och tillgång till vatten och andra naturresurser. Ett sådant internationellt samarbete skulle stärka den grundläggande medvetenheten om att vi är beroende av varandra och det skulle främja det gemensamma goda framför snäv självtillräcklighet (till exempel genom att säkerställa en rättvis fördelning av och tillgång till nödvändiga naturtillgångar).

En global politisk beslutsprocess skulle säkerställa att samma normer tillämpas i alla stater, vilket skulle låta våra regeringar införa klara regler för att tackla ojämlikhet och orättvisor, utan att behöva frukta att investerare eller arbetsgivare flyttar ut sin verksamhet.

Den nuvarande krisen har fått positiva konsekvenser genom att offentliga krav på större öppenhet har ökat och på en fristående reglering av finansiell verksamhet. De kostnader som är resultatet av sekretess och oärlighet inom områden som skatter och offentliggörande av vinster i utvecklingsländer har lyfts fram av politiker under många år. Nu ökar medvetenheten om att också europeiska länder betalar ett högt pris därför att de inte har tagit itu med dessa metoder.

Våra regeringar bör erkänna det positiva bidrag som affärs- och finanssektorerna har givet till samhället, men samtidigt behöver de försäkra sig om att detta bidrag är skäligt och rättvist. Därför måste regeringarna tvinga företagen att offentliggöra sina resultat för varje enskilt land. Problemet med skatteparadis måste också åtgärdas på ett realistiskt sätt, så att en rättvisare och mer uthållig ekonomisk modell uppnås i framtiden.

På europeisk nivå måste det nödvändiga arbetet med att främja europeisk integration gå hand i hand med utvecklandet av lagstiftning och strukturer som för oss fram mot ökad social rättvisa och demokratisk medverkan. *Kommissionen för den europeiska unionens biskopskonferenser (COMECE)* påminner i sin skrift *Toward a European Community of Solidarity and Responsibility (2012)* att ett av Lissabonfördragets mål är en social marknadsekonomi. Samtidigt som det återstår att definiera själva utformningen av denna EU:s sociala marknadsekonomi, är det nödvändigt att denna modells kärna utgörs av kraven på social rättvisa och främjandet av den sociala sammanhållningen

De Europeiska Justitia et Pax Kommissionernas Samarbetsorgan och den *Svenska kommissionen för Rättvisa och Fred* stöder det *Påvliga Rådet för Justitia et Pax* när det pläderar för att "företrädet för andliga och etiska behov måste återställas, och med dem företrädet för politiken – som är ansvarig för det gemensamma goda – framför ekonomi och finans" (*Towards Reforming the International Financial and Monetary Systems in the Context of a Global Public Authority, 2011*).

Om den finansiella verksamheten distanserar sig från den reala ekonomin förlorar de inblandade alltför lätt förmågan att se de konsekvenser som deras agerande får för andra människor. Och detta är ett problem som inte kan lösas genom en reform av enbart den finansiella sektorn. Vi måste ta till en rad olika åtgärder – bland dem regleringar, utbildning och att få fler människor att engagera sig – för att kunna stärka länken mellan den ekonomiska sektorn och det gemensamma goda i samhället.

Därför uppmanar vi våra regeringar och parlament att:

- Tillsammans komma överens om och anta gemensamma etiska förhållningsregler för de finansiella institutionerna, som lägger tonvikten på öppenhet, ansvarstagande, mänskliga rättigheter, skattebidrag och en rättvis fördelning av vinster;
- Granska hur nuvarande regler efterföljs med avsikt att upprätta en internationell tillsynsmyndighet som är oberoende av de finansiella institutionerna och som starkt betonar etiska hänsynstaganden;

- Identifiera var ytterligare regler kan behövas – på nationell och internationell nivå – för att säkerställa att ekonomiska verksamheter fogar sig efter kraven på rättvisa;
- Införa lagar som tvingar företagen till en total och öppen redovisning av alla deras skilda ekonomiska verksamheter för att på så sätt eliminera skatteflykt och för att ta itu med problemet med skatteparadis;
- Infria vårt globala ansvar när det gäller ekonomisk rättvisa genom att bibehålla vårt åtagande att anslå 0,7% av BNP till internationell utvecklingshjälp;
- Införa den lagstiftning om finansiell spekulation för att bekosta internationella initiativ inom utveckling och social rättvisa som den europeiska kommissionen föreslog 2011 och som antogs av 11 EU-länder i januari 2013, i vilken handeln med aktier och obligationer beläggs med en skatt på 0,1% och handeln med derivatkontrakt med 0,01%.

(svensk översättning: Henrik Alberius)

För mer information kontakta:

Madeleine Fredell, generalsekreterare för Svenska kommissionen för Rättvisa och Fred (Justitia et Pax):

Telefon: 08 – 50 55 76 80 eller 070 – 54 52 144

E-mail: justitia.pax@katolskakyrkan.se

Henrik Alberius, generalsekreterare för Europeiska Justitia et Pax Kommissionernas Samarbetsorgan (Justitia et Pax Europa):

Telefon: 073 – 572 30 57

E-mail: secretary@jupax-europa.org

Europeiska Justitia et Pax Kommissionernas Samarbetsorgan (Justitia et Pax Europa) är ett europeiskt nätverk som omfattar 30 nationella Justitia et Pax kommissioner. Alla kommissionerna har grundats och är erkända av sina respektive katolska biskopskonferenser. Justitia et Pax Europa har i dag sitt säte i Paris (Frankrike).